

S. F.

"Budownictwo wojenne", Józef Naronowicz-Naroński, Warszawa 1957 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 4/1, 222-223

1959

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andreas Staehelin, *Geschichte der Universität Basel 1632—1818*. Basel 1957, Helbing & Lichtenhahn, w dwóch tomach, s. XIX, 643.

W ramach serii wydawnictw poświęconych Studiów Historii Nauk w Bazylei („Studien zur Geschichte der Wissenschaften in Basel“) z okazji jubileuszu 500-lecia istnienia Uniwersytetu w Bazylei (1460—1960) ukazała się ciekawa pozycja A. Staehelina dotycząca historii Uniwersytetu w Bazylei w latach 1632—1818. Liczne opracowania historii Uniwersytetu w Bazylei z wieku XIX i XX odnoszą się bądź do dziejów uczelni w latach 1460—1632, bądź do okresu od r. 1818.

Książka A. Staehelina wypełnia tę lukę, dając wszechstronne opracowanie historii Uniwersytetu w latach 1632—1818.

Zdaniem autora każda historia uniwersytetu powinna spełniać trzy zadania. Musi ona być: historią zakładów (fakultetów), historią osób (związanych z uniwersytetem) i historią nauk. Jak więc widać chociażby tylko z samych założeń ogólnych, studium to posiada pierwszorzędne znaczenie dla badacza historii kultury i nauki.

Część pierwsza książki zawiera wiadomości o strukturze organizacyjnej uniwersytetu, o sądownictwie akademickim, samorządzie uniwersyteckim, sprawach finansowych, działalności wydawniczej uczelni itp. Podane są również szczegóły dotyczące doboru wykładowców i ich wynagradzania oraz dane o ilości i pochodzeniu studentów, kosztach studiów i życiu młodzieży akademickiej. Szeroko omówiona jest również organizacja i tok studiów na czterech głównych wydziałach (filozofii, technologii, prawa i medycyny), jak również rola instytutów pomocniczych (gabinetu fizycznego, ogrodu botanicznego, bibliotek itd.).

W drugiej części swej pracy autor rozpatruje historię uniwersytetu na tle aktualnej sytuacji politycznej i gospodarczej kraju począwszy od okresu Reformacji aż do rewolucji szwajcarskiej. Walki o przywileje dla uniwersytetu w w. XVII i XVIII wpływają na przeobrażenie uczelni w poważny ośrodek naukowy całego kraju. Omówieniem reorganizacji uczelni w r. 1818 autor zamyka jeszcze jeden rozdział historii Uniwersytetu w Bazylei.

Dołączone dane bibliograficzne o osobach związanych z Uniwersytetem, spisy rektorów i dziekanów są bardzo cennym materiałem dla historyków.

W ten sposób jeden z najciekawszych okresów historii tego liczącego już 500 lat uniwersytetu został przedstawiony ciekawie i wyczerpująco.

M. B.—N.

Józef Naronowicz-Naroński, *Budownictwo wojenne*, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1957, s. XXVIII + 271.

W ramach prac Komisji Wojskowo-histerycznej MON nad historią polskiej techniki wojennej został wydany po raz pierwszy drukiem siedemnastowieczny rękopis J. Naronowicz-Narońskiego zatytułowany *Architectura Militaris to jest Budownictwo Wojenne*. Stanowi on część tomu III *Ksiąg nauk matematycznych* napisanych w latach 1655—59 przez wybitnego geodetę, matematyka i budowniczego w jednej osobie.

Jest to pierwszy podręcznik fortyfikacji napisany po polsku, stanowiący niezwykle wartościowy dokument o stanie polskiej techniki wojsko-

wej XVII w. oraz o jej związkach z europejską techniką inżynierską, wojskową i cywilną.

O pracy tej informował czytelników „Kwartalnika“ Tadeusz Nowak w artykule *Budownictwo wojenne Józefa Naronowicza-Narońskiego*, umieszczonym w nr 1/1957. Tadeusz Nowak jest jednocześnie redaktorem naukowym i autorem szerokiej przedmowy do książki. Jest ona wydana bardzo starannie, przy czym należy podkreślić wysiłek włożony w przygotowanie do druku starego tekstu, potęgowany trudnościami wywołanymi brakiem u nas praktyki wydawania tego rodzaju dzieł.

S. F.

G. A. Kniaziew, A. W. Kółcow, *Kratkij oczerk istorii Akademii Nauk SSSR*, wyd. II uzupełnione. Izdatielstwo Akademii Nauk SSSR, Moskwa — Leningrad 1957, s. 159.

Instytut Historii Przyrodoznawstwa i Techniki Radzieckiej Akademii Nauk pracuje obecnie nad obszerną trzutomową monografią, *Historia Akademii Nauk ZSRR*. Równoległe do tych prac przygotowanie zostało nowe wydanie *Krótkiego zarysu historii Akademii nauk ZSRR*. Pierwsze wydanie tej książki, napisanej przez dyrektora Archiwum Akademii, G. A. Kniaziewa ukazało się w r. 1945. Przy wydaniu drugim, uzupełnionym rozdziałem obejmującym lata 1945—1957, współpracował A. W. Kółcow.

Książka ma charakter popularnonaukowy. Daje ona w trzech rozdziałach przegląd historii Akademii w okresie przedrewolucyjnym, począwszy od XVIII wieku, a w pięciu rozdziałach omawia okres świetnego rozwoju Akademii pod władzą radziecką. Książka zawiera wiele interesującego, a mało u nas znanego materiału, jak np. dzieje stopniowej aktywizacji pracy Akademii w latach bezpośrednio porewolucyjnych.

E. O.

Réaumur's Memoirs on Steel and Iron. Tłumaczenie z oryginału francuskiego z r. 1722, Anneliese Grünhaldt Sisco. The University of Chicago Press, Chicago 1956, s. XXXIV + tablic 17.

Memoriał o stali i żelazie jest tłumaczeniem pracy uczonego francuskiego René Réaumura (1683—1757), znanego powszechnie jako twórcy 80-stopniowej skali termometru, ale którego zasługi dla nauki i techniki są o wiele szersze. Oryginalny tytuł jego dzieła metalurgicznego brzmi *L'Art de convertir le fer forgé en acier et l'art d'adoucir le fer fondu ou de faire de fer fondu aussi fins que de fer forgé*.

Książka bardzo obszernie omawia zagadnienia techniki hutniczej i daje interesujący obraz jej stanu na początku XVIII wieku. Jej nowe wydanie przeznaczone jest niewątpliwie głównie dla naukowców. Posiada ono doskonały papier i piękną szatę graficzną, co szczególnie wyraźnie widać na reprodukcjach starych sztychów technicznych zawartych w 17 tablicach, umieszczonych na końcu książki.

W przedmowie omówiono życie i pracę Réaumura oraz jego pozycję w historii nauki. Zaskakująca jest różnorodność zainteresowań uczonego, pracują-